

Riktlinjer för utbildningstiden m.m. för doktorander vid Örebro universitet

Riktlinjerna i den del som avser utbildningstid och utbildningsbidrag har beslutats av Fakultetsnämnden för humaniora och samhällsvetenskap den 17 oktober, Fakultetsnämnden för medicin, naturvetenskap och teknik den 12 oktober samt Sektionsnämnden för lärarutbildning den 10 oktober 2006 (dnr CF 10-508/2005).

Riktlinjerna i den del som avser anställning vid universitetet har beslutats av rektor den 13 december 2006 (beslut nr 401/2006, dnr CF 10-508/2005).

Riktlinjerna har senast ändrats av rektor den 19 oktober 2010 (beslut nr 402/2010, CF 12-540/2010) (dokumentets dnr CF 10-430/2007).

Innehållsförteckning

Förkortningar och begrepp.....	2
1 Allmänt om riktlinjerna.....	3
1.1 Syfte.....	3
1.2 Avgränsning.....	3
2 Utbildningstiden m. m. för doktorander	4
Sammanfattning.....	4
2.1 Utbildningstiden.....	4
2.2 Tidsramar för doktorandanställning och utbildningsbidrag.....	5
2.3 Dokumentation i den individuella studieplanen	5
3 Avräkning av studietid från utbildningstid, doktorandanställning och utbildningsbidrag.....	6
Sammanfattning.....	6
3.1 Metoder för avräkning.....	6
3.2 Återläggning av avräknad tid.....	9
3.3 Samordning av utbildningstiden och studiefinansieringen.....	9
4 Förlängning av utbildningstid, doktorandanställning och utbildningsbidrag	10
Sammanfattning.....	10
4.1 Allmänt.....	10
4.2 Grunder för förlängning m.m.	11
4.3 Ledighet/motsvarande som inte avses medföra förlängning	13
4.4 Samordning av utbildningstiden och studiefinansieringen.....	13
4.5 Hur fungerar förlängning vid utbildningsbidrag i praktiken?.....	14
5 Beräkning av utbildningstiden i vissa fall.....	14
I kraftträdande och övergångsbestämmelser.....	15

Förkortningar och begrepp

HL	Högskolelagen (1992:1434)
HF	Högskoleförordningen (1993:100)
UbF	Förordningen (1995:938) om utbildningsbidrag för doktorander
Utbildning på forskarnivå	Den tidigare <i>forskarutbildningen</i> bytte den 1 juli 2007 namn till <i>utbildning på forskarnivå</i> . Redan antagna doktorander övergick då till den nya utbildningen. Det som sägs i dessa riktlinjer om utbildning på forskarnivå gäller i förekommande fall också den tidigare forskarutbildningen.
Utbildningstid	Den tid som en person som är antagen till utbildning på forskarnivå har rätt till handledning och andra resurser, såsom att genomgå kurser, se avsnitt 2. Även om utbildningstiden har gått ut för en doktorand har han eller hon rätt att avlägga prov efter redan genomgångna kurser och att examineras för doktorsavhandling respektive vetenskaplig uppsats för licentiatexamen.
Doktorandanställning	Studiefinansiering vid utbildning på forskarnivå i form av anställning som doktorand enligt 5 kap. HF
Utbildningsbidrag	Studiefinansiering vid utbildning på forskarnivå i form av statligt månatligt bidrag enligt UbF
Avräkning av studietid	Avräkning av studietid från utbildningstiden respektive den sammanlagda tiden för doktorandanställning eller utbildningsbidrag, på grund av att doktoranden redan har gått igenom en viss del av utbildningen vid ÖU eller någon annanstans, se avsnitt 3.
Förlängning	Förlängning av utbildningstiden på grund av att doktoranden av vissa särskilda skäl, t.ex. sjukledighet, inte bedriver forskarstudier under en viss tidsperiod, se avsnitt 4. Förlängning innebär att en del av utbildningstiden inte räknas och att därför motsvarande tid läggs till i slutet av utbildningen. Motsvarande gäller den sammanlagda tiden för doktorandanställning och utbildningsbidrag.
Ledighet/motsvarande	Ledighet, hinder eller uppehåll i utbildningen som medför förlängning av utbildningstiden enligt ovan. Motsvarande gäller den sammanlagda tiden för doktorandanställning och utbildningsbidrag.
Fakultetsnämnden	Beslutsorgan inom universitetet.

1 Allmänt om riktlinjerna

1.1 Syfte

Syftet med riktlinjerna är att uppnå en rättssäker och rättvis behandling av doktoranderna i frågor om utbildningstid m.m. och en snabb genomströmning i utbildningen.

Riktlinjerna utgör en del av de regler som styr den individuella studieplanen som ska finnas för varje doktorand.¹

1.2 Avgränsning

Riktlinjerna avser *utbildningstiden* för alla doktorander vid Örebro universitet (ÖU) oavsett studiefinansieringsform. Med utbildningstid avses den tid då en antagen doktorand har rätt till handledning och andra resurser, såsom att genomgå kurser.²

Riktlinjerna avser även tidsramarna för studiefinansiering via universitetet i form av

- *doktorandanställning*, när det gäller den sammanlagda anställningstiden,³ och
- *utbildningsbidrag*, när det gäller den sammanlagda bidragstiden.⁴

Riktlinjerna avser inte tidsramarna för annan studiefinansiering, t.ex. lön från egen arbetsgivare utanför universitetet eller stipendium, men däremot utbildningstiden även för dessa doktorander.

Riktlinjerna bör tillämpas på annan anställning vid universitetet i fråga om den arbetstid som en person får genomgå utbildningen, om det inte finns särskilda skäl.

Riktlinjerna är inte avsedda att tillämpas i de fall då utbildningstiden, doktorandanställningen eller utbildningsbidraget för en doktorand upphör som en följd av särskilda beslut av universitetet om att t.ex. dra in rätten till handledning och andra resurser⁵, dra in rätten till utbildningsbidrag⁶, vidta disciplinåtgärder⁷, avskilja doktoranden från utbildningen⁸, säga upp eller avskeda doktoranden från hans eller hennes doktorandanställning på arbetsrättslig grund eller på samma grund inte förnya doktorandanställningen. Sådana situationer kan beroende på omständigheterna innebära att utbildningstiden och medgivna förlängningar inte kan utnyttjas av doktoranden. Detsamma gäller om en doktorand blir klar med sina studier i förtid.

Handläggningsrutiner för ärenden om utbildningstid m.m. finns i särskilda lokala riktlinjer.

¹ Angående individuell studieplan, se 6 kap. 29 § HF

² Angående utbildningstid, se 6 kap. 2, 4 och 5 §§ HF

³ Angående tidsramarna för doktorandanställning, se avsnitt 2.2 och 5 kap. 7 § HF

⁴ Angående tidsramarna för utbildningsbidrag, se avsnitt 2.2 och 4 § UbF

⁵ 6 kap. 30-31 §§ HF

⁶ 14 § UbF

⁷ 4 kap. 5 § HL och 10 kap. HF

⁸ 4 kap. 6 § HL (1992:1434) och förordningen (1987:915) om avskiljande av studenter från högskoleutbildning. Beslut fattas inte av universitetet, utan av en särskild avskiljandenämnd.

Planerade deltidsstudier behandlas inte närmare i dessa riktlinjer. Därmed tas inte heller s.k. institutionstjänstgöring vid doktorandanställning eller assistentanställning upp här.⁹ Se dock avsnitt 4.3 om variationer i studietakten vid egen/annan finansiering, t.ex. då doktoranden studerar med lön från den egna arbetsgivaren.

2 Utbildningstiden m. m. för doktorander

Sammanfattning

Utbildningstiden avses motsvara heltidsstudier under fyra läsår för utbildning som ska avslutas med doktorexamen och två läsår för utbildning som ska avslutas med licentiatexamen. Den totala studietiden vid heltidsstudier beräknas dock i utgångsläget vara fyra respektive två hela år, dvs. 48 respektive 24 månader. De studiefinansieringar som universitetet råder över – doktorandanställning och utbildningsbidrag – bör normalt täcka den tiden.

2.1 Utbildningstiden

Utbildningstiden avses motsvara heltidsstudier under fyra läsår för utbildning som ska avslutas med doktorexamen och två läsår för utbildning som ska avslutas med licentiatexamen.¹⁰

Utbildningstiden börjar löpa den dag då doktoranden påbörjar sin utbildning efter det att universitetet har fattat ett formellt beslut att anta honom eller henne till utbildningen, det s.k. startdatumet.¹¹

Utbildningstidens slutdatum kommer till uttryck i den beräknade examenstidpunkten, som anges i den individuella studieplanen för doktoranden. Utgångspunkten är att alla doktorander i utgångsläget ska ha lika mycket terminstid och kalendertid för sina studier, oberoende av när på året de startar sin utbildning. Därför beräknas examenstidpunkten i utgångsläget ligga *fyra år, dvs. 48 månader, framåt i tiden räknat från startdatumet enligt ovan* vid heltidsstudier till doktorexamen. För utbildning som ska avslutas med licentiatexamen ligger den två år, dvs. 24 månader, framåt.

Den beräknade examenstidpunkten är sedan utgångspunkt för avräkning för tidigare studier (se avsnitt 3) och förlängningar för t.ex. sjuk- och föräldraledighet (se avsnitt 4) under utbildningens gång.

Under vissa förutsättningar kan studierna bedrivas på deltid, lägst halvtid, varvid studietiden sträcks ut till längst åtta respektive fyra år beroende på studietakten, förlängningar oräknade.¹²

⁹ Notera att institutionstjänstgöring och assistenttjänstgöring inte ingår i utbildningstiden. De ska ses som vilken annan sysselsättning som helst vid sidan av deltidsstudier.

¹⁰ 6 kap. 2,4 och 5 §§ HF

¹¹ Den dag doktoranden har möjlighet att starta sin utbildning efter antagningsbeslutet, t.ex. då anställningen tillträds eller utbildningsbidraget börjar utgå eller annars då doktoranden börjar på en kurs eller handledningen inleds.

¹² 5 kap. 3 a § och 2 § UbF. Vidare 6 kap. 29 § HF

2.2 Tidsramar för doktorandanställning och utbildningsbidrag

Vid doktorandanställning bör den sammanlagda anställningstiden beräknas efter samma grunder som utbildningstiden enligt ovan. Motsvarande gäller för utbildningsbidrag, såväl då det lämnas ensamt för utbildning till licentiatexamen som när det följs av doktorandanställning för utbildning till doktorexamen. Den finansiering som universitetet på detta sätt svarar för bör täcka hela utbildningstiden.

Doktorandanställning

En person får enligt HF ha anställning som doktorand under sammanlagt högst åtta år. Den sammanlagda anställningstiden får dock inte vara längre än vad som motsvarar utbildning på heltid under fyra år, vid licentiatexamen två år. Från dessa tider ska avräkning göras för tidigare studietid (se avsnitt 3). Den sammanlagda anställningstiden får vara längre om det finns särskilda skäl (se avsnitt 4). Den första anställningen får enligt HF gälla högst ett år. Anställningen får förnyas med högst två år i taget. Om doktoranden begär det får anställningen vara på deltid, lägst halvtid.¹³

Utbildningsbidrag

Utbildningsbidrag får enligt förordningen lämnas för sammanlagt högst fyra bidragsår och tio månader. Det får dock inte lämnas för längre tid än som motsvarar helt bidrag under två bidragsår och fem månader. Från dessa tider ska avräkning göras för tidigare studietid (se avsnitt 3). Bidrag får lämnas för längre tid om det finns särskilda skäl (se avsnitt 4). Bidrag lämnas för högst ett år i taget.¹⁴ Den som har fått utbildningsbidrag ska efter ansökan anställas som doktorand, senast när det återstår två års utbildningstid på heltid till doktorexamen.¹⁵ De sociala förmånerna vid utbildningsbidrag beskrivs i en särskild PM på universitetets centrala webbsidor för utbildning på forskarnivå, www.oru.se.

Upphörande av doktorandanställning och utbildningsbidrag

Studiefinansiering i form av doktorandanställning eller utbildningsbidrag bör alltså normalt upphöra när utbildningstiden är slut enligt ovan. Finansieringen kan dock i vissa fall upphöra tidigare än utbildningstiden. Exempel på detta är att universitetet säger upp doktoranden från anställningen på arbetsrättslig uppsägningsgrund eller av samma skäl inte förnyar anställningen¹⁶, eller att doktoranden har försummat sina studier och universitetet därför drar in rätten till utbildningsbidrag¹⁷. I sådana fall bör beslut inte fattas utan att fakultetsnämnden har getts möjlighet att yttra sig.

2.3 Dokumentation i den individuella studieplanen

Utbildningstiden uttryckt i form av beräknad examenstidpunkt vid återstående studier på heltid ska framgå av den individuella studieplanen för respektive doktorand och uppdateras med hänsyn till gjorda avräkningar och medgivna förlängningar samt studietakt i övrigt. Finansieringsplanen i den individuella studieplanen ska uppdateras löpande, så att förutsättningarna för doktorandens studiefinansieringen under återstående utbildningstid framgår.¹⁸

¹³ 5 kap. 3a och 7 §§ HF. Vid ÖU är praxis att doktorandanställning förnyas med högst ett år.

¹⁴ 3-4 §§ UbF

¹⁵ 5 kap. 4 § HF

¹⁶ T.ex. för att den anställde doktoranden inte har uppfyllt närvarokraven för anställda vid ÖU.

¹⁷ 14 § UbF

¹⁸ Beslut om doktorandanställning och utbildningsbidrag fattas för en viss period i taget, till skillnad från utbildningstiden som löper under hela studietiden. Det innebär att ett formellt och bindande beslut som innebär avräkning eller förlängning av anställningen eller utbildningsbidraget normalt fattas först i ett senare skede, när respektive finansiering annars slutligen skulle upphöra. Därför är det viktigt att konsekvenserna av avräkning och förlängningar vad gäller finansieringen planeras och skrivs in i den individuella studieplanen i avvaktan på formellt beslut.

3 Avräkning av studietid från utbildningstid, doktorandanställning och utbildningsbidrag

Sammanfattning

En doktorand kan ha gått igenom en del av utbildningen tidigare, vid ÖU eller någon annanstans. För att doktoranden inte ska få dubbel tid för den utbildningen bör universitetet avräkna motsvarande tid från utbildningstiden. Motsvarande gäller doktorandanställning och utbildningsbidrag.

I detta avsnitt förtydligas hur avräkning för tidigare studier bör göras.

Avräkning bör samordnas så att utbildningstiden och studiefinansieringen normalt följs åt. Det innebär att en avräkning från utbildningstiden normalt åtföljs av motsvarande avräkning från doktorandanställning och utbildningsbidrag, och omvänt. Motsvarande gäller vid beslut att *inte* göra avräkning för tidigare studietid.

3.1 Metoder för avräkning

Om en doktorand redan har genomgått en del av utbildningen bör universitetet göra avräkning från utbildningstiden med motsvarande tid.¹⁹ Syftet är att en doktorand inte ska få dubbel tid för vissa studier. Motsvarande gäller doktorandanställning respektive utbildningsbidrag.

Vid doktorandanställning är det obligatoriskt för universitetet att göra avräkning för studietid då doktoranden inte har haft doktorandanställning.²⁰ Vid utbildningsbidrag är det på samma sätt obligatoriskt för universitetet att göra avräkning för studietid då doktoranden inte har haft utbildningsbidrag.²¹

Även tidigare studietid med doktorandanställning ska räknas bort vid ny doktorandanställning, även om detta inte uttrycks som en avräkning i HF. Det följer redan av maximitiderna för doktorandanställning enligt HF.²² Motsvarande gäller utbildningsbidrag.²³

Avräkning bör göras med nedanstående beräkningsmetoder.

¹⁹ Jfr 6 kap. 2, 4 och 5 §§ HF. Se om tillgodoräknande i 6 kap. 6-8 §§ HF.

²⁰ 5 kap. 7 § HF. Detta torde i första hand avse studietid då doktoranden har haft utbildningsbidrag före doktorandanställningen, men regeln gäller även andra situationer då doktoranden har genomgått en del av utbildningen utan att ha doktorandanställning vid ÖU.

²¹ 4 § UbF

²² 5 kap. 7 § HF

²³ 4 § UbF

Val mellan beräkningsmetoderna nedan

Om en doktorand tidigare har varit antagen till utbildning på forskarnivå eller äldre forskarutbildning här eller någon annanstans använder man beräkningsmetod 1 nedan för den utbildningen.

Om doktoranden, därutöver eller enbart, har bedrivit studier vid ÖU eller någon annanstans, som inte bör avräknas inom ramen för beräkningsmetod 1, använder man beräkningsmetod 2.

Beräkningsmetod 1

Om doktoranden tidigare har varit antagen till utbildning på forskarnivå eller äldre forskarutbildning inom ett relevant område vid ÖU eller någon annanstans bör avräkning göras för den utbildningstid som därmed redan har tagits i anspråk.

Det bör vara den kalendertid då doktoranden har varit antagen till sådan utbildning, med avdrag för eventuella förlängningsgrundande ledigheter och, vid deltidstudier, institutionstjänstgöring eller annan sysselsättning vid sidan av studierna.²⁴ När universitetet ska beräkna den tidigare utbildningstiden bör våra egna riktlinjer, dvs. föreliggande dokument, tillämpas i den mån doktoranden inkommer med beräkningsunderlag. Om doktoranden enligt tidigare individuell studieplan har fått en mer generös behandling av förlängningar vid det andra lärosätet bör dock den beräkningen av utbildningstiden gälla, om inte särskilda skäl talar emot det.

Om endast en del av den tidigare utbildningen bedöms vara relevant för den nya utbildningen justeras avräkningen med hänsyn till detta.

Ett exempel är att en person har förbrukat två års relevant utbildningstid netto vid en tidigare antagning, men endast har godkänt betyg från kurser om 20 poäng. I detta fall avräknas normalt ändå två års utbildningstid, om inte doktoranden kan visa att tiden har använts till annat än studier med det andra lärosätets goda minne. Återstående tid får anses belöpa på avhandlingsarbete eller andra utbildningsmoment som ännu inte examinerats. Studietiden kan alltså avräknas även om studieresultaten inte har dokumenterats i form av betyg och poäng eller tillgodoräknande har begärts. Även tid som har ägnats åt avhandlingsarbete, som ju inte formellt poängsätts under avhandlingsarbetets gång, kan således avräknas. Utgångspunkten för det synsättet är att dessa doktorander ska behandlas på samma sätt som de doktorander som genomgår hela sin utbildning på denna nivå vid ÖU.

Avräkning bör göras i samband med antagningen eller så snart därefter som universitetet får kännedom om studierna.

²⁴ Notera att institutionstjänstgöring och assistenttjänstgöring inte ingår i utbildningstiden. De ska ses som vilken annan sysselsättning som helst vid sidan av deltidstudier.

Beräkningsmetod 2

Huvudregel

Om doktoranden har bedrivit studier inom ett relevant område vid ÖU eller någon annanstans, och studierna inte bör avräknas enligt beräkningsmetod 1, bör avräkning göras med den tid de motsvarar i utbildningen på forskarnivå vid ÖU.

Studierna kan avse såväl kurser/motsvarande som sådant avhandlings- eller uppsatsarbete som doktoranden kan tillgodogöra sig i utbildningen. Avräkning bör göras oavsett om studierna har bedrivits före utbildningen vid ÖU eller parallellt med den, dvs. på annan tid än utbildningstid, t.ex. inom institutionstjänstgöring eller egen tid.

Undantag

Om doktoranden bedöms ha varit skuggdoktorand²⁵ vid ÖU, får ÖU i den delen endast göra avräkning för godkända kurser/motsvarande som får räknas in/tillgodoräknas i utbildningen med ett visst bestämt antal poäng. Avräkning får alltså inte göras för avhandlings- eller uppsatsarbete eller andra slag av forskarstudier som personen kan ha bedrivit i sin roll som skuggdoktorand vid ÖU.

För studier som personen har bedrivit i andra roller än som skuggdoktorand, t.ex. som student på andra nivåer, gäller dock huvudregeln ovan.

Exempel

Poäng omräknas till tid utifrån att utbildningstiden enligt avsnitt 2 i utgångsläget spänner över fyra respektive två hela år, inte endast terminstid under fyra respektive två läsår. Exempel: En doktorand får räkna in 15 högskolepoäng i utbildningen. 60 högskolepoäng motsvarar 1 års studietid. 15 högskolepoäng, en fjärdedel av årspoängen, motsvarar alltså 3 månader. (15 högskolepoäng motsvarar 10 poäng enligt det gamla poängsystemet.)

Ett särskilt exempel på utbildningsmoment genomgången parallellt med utbildningen är om doktoranden har gått igenom *inledande högskolepedagogisk utbildning* inom tid för s.k. institutionstjänstgöring eller assistentanställning, samtidigt som den räknas in i utbildningen vid ÖU. I sådant fall görs avräkning med den tid som motsvarar utbildningen enligt exemplet ovan. Av den allmänna studieplanen för respektive ämne framgår om kursen får räknas in i utbildningen.

²⁵ Begreppet skuggdoktorand kan tillsvidare på SACO-föreningens förslag avgränsas på följande sätt: En skuggdoktorand är en person som tidigare de facto har påbörjat forskarstudier som syftar till en forskarexamen, utan att ha varit formellt antagen till forskarutbildning/utbildning på forskarnivå. Högskoleverket har aviserat att man avser att utveckla en definition av begreppet, som då bör tillämpas vid ÖU.

Avräkning bör göras i samband med antagningen eller så snart därefter som universitetet får kännedom om studierna. När det gäller kursdelen i utbildningen bör avräkning göras allra senast då utbildningsmomentet har examinerats respektive tillgodoräknats och resultatet läggs in i Ladok som en del av utbildningen (det s.k. forskar-Ladok).

Observera i detta sammanhang att fr.o.m. den 1 juli 2007 får inte bara, såsom tidigare, utbildning vid andra högskolor inom landet eller vid utländsk läroanstalt tillgodoräknas, utan även annan utbildning och yrkesverksamhet.²⁶

3.2 Återläggning av avräknad tid

Om vissa studier har föranlett avräkning av studietid, bör denna tid återläggas om det i den individuella studieplanen beslutas att momentet inte ska räknas in i utbildningen, utan ersättas med ett annat. Tiden bör dock inte återläggas om beslut om tillgodoräknande redan har fattats.

3.3 Samordning av utbildningstiden och studiefinansieringen

Beslut som rör avräkning av tidigare studietid bör samordnas så att utbildningstiden och doktorandanställningen respektive utbildningsbidraget följs åt och täcker samma tidsperiod, om inte särskilda skäl talar emot det.

Det innebär i olika situationer följande, om inte särskilda skäl talar emot det i det enskilda fallet.

Avräkning av tidigare studietid från utbildningstiden i ett visst fall, bör medföra motsvarande avräkning från doktorandanställningen respektive utbildningsbidraget. Omvänt bör avräkning av tid från doktorandanställningen respektive utbildningsbidraget medföra motsvarande avräkning från utbildningstiden.

Motsvarande gäller om det bestäms att avräkning *inte* ska göras.

För doktorander med utbildningsbidrag bör avräkning i första hand göras från den sammanlagda tiden för utbildningsbidraget. Om bidragstiden inte räcker till görs avräkning även från en senare anställning som doktorand.²⁷

²⁶ 6 kap. 6-8 §§ HF

²⁷ Det sistnämnda får till följd att universitetet ska erbjuda doktoranden doktorandanställning direkt.

4 Förlängning av utbildningstid, doktorandanställning och utbildningsbidrag

Sammanfattning

I detta avsnitt förtydligas vilka ledigheter/motsvarande som bör ge förlängning av utbildningstiden för samtliga doktorander oavsett finansiering. Samma riktlinjer gäller för förlängning av doktorandanställning och utbildningsbidrag, men inte annan finansiering. För de vanligaste ledigheterna, t.ex. sjukdom och föräldraledighet, används vissa av ledighetsreglerna för doktorandanställning vid universitetet som hjälpregler, oavsett hur den enskilde doktoranden faktiskt är finansierad.

Förlängningarna samordnas så att utbildningstiden och studiefinansieringen normalt följs åt. Det innebär att en förlängning av utbildningstiden normalt åtföljs av motsvarande förlängning av doktorandanställning respektive utbildningsbidrag, och omvänt. Motsvarande gäller då förlängning *inte* medges.

4.1 Allmänt

Utbildningstiden för en doktorand får enligt HF förlängas om det finns särskilda skäl för det, såsom ledighet på grund av sjukdom, för tjänstgöring inom totalförsvaret eller för förtroendeuppdrag inom fackliga organisationer och studentorganisationer eller föräldraledighet.²⁸

Motsvarande bestämmelser finns för doktorandanställning och utbildningsbidrag.²⁹

Förlängning innebär att viss utbildningstid, anställningstid respektive bidragstid inte räknas på grund av ledigheter/motsvarande eller hinder i utbildningen, och att ersättningstid därför läggs till i ett senare skede.

I det följande ges riktlinjer för tillämpningen av bestämmelserna om förlängning.

Med uttrycket *ledighet/motsvarande* avses i dessa riktlinjer ledighet, hinder eller uppehåll i utbildningen som medför att doktoranden av vissa särskilda skäl inte bedriver forskarstudier under en viss kortare eller längre tid.

²⁸ 6 kap. 29 § HF

²⁹ 5 kap. 7 § HF och 4 § UbF

4.2 Grunder för förlängning m.m.

Förlängning av utbildningstiden för en doktorand, oavsett finansieringsform, bör medges med den tid som motsvarar den utbildningstid som faktiskt har åtgått för ledigheten/motsvarande inom ramen för vad som sägs nedan.

Det som sägs i detta avsnitt om förlängning av utbildningstiden gäller också för förlängning av doktorandanställning och utbildningsbidrag.

- A. I följande fall bör förlängning medges, om inte synnerliga skäl talar emot förlängning i det enskilda fallet. Förutsättningen är att ledigheten följer de författningsbestämmelser och lokala regler för respektive ledighet som gäller för doktorandanställning vid universitetet, oavsett hur den enskilde doktoranden faktiskt är finansierad.
1. Ledighet på grund av sjukdom inklusive rehabilitering, motsvarande rätten till ledighet med ersättning enligt socialförsäkringsbalken med övergångsregler, samt tidsbegränsade rehabiliteringsåtgärder med bibehållen lön, motsvarande universitetets lokala riktlinjer för rehabiliteringsarbete vid universitetet.
Om doktorandens ledighet på grund av sjukdom och rehabiliteringsåtgärder tar i anspråk mer än två års utbildningstid sammanlagt under utbildningen ska ytterligare förlängning för sjukledighet prövas i varje enskilt fall. Bedömningen bör utgå ifrån doktorandens förmåga att efter den förväntade återkomsten från sjukledigheten klara den fortsatta utbildningen. Ordföranden i berörd fakultetsnämnd ska alltid yttra sig innan beslut fattas i förlängningsfrågan. Om doktoranden är eller har rätt att inom kort bli anställd³⁰ som doktorand ska samråd även ske med universitetets personalavdelning före beslutet.
 2. Föräldraledighet inklusive ledighet för vård av sjukt barn och förkortning av arbetstiden, motsvarande rätten till ledighet enligt föräldraledighetslagen.
 3. Ledighet för tjänstgöring i totalförsvaret, motsvarande rätten till ledighet enligt lagen om totalförvarsplikt.
 4. Ledighet för förtroendeuppdrag inom fackliga organisationer, motsvarande rätten till ledighet enligt lagen om facklig förtroendemans ställning på arbetsplatsen, lagen om medbestämmande i arbetslivet och arbetsmiljölagen samt, beträffande centrala uppdrag, 9 kap. 2 § e ALFA.³¹
 5. Ledighet för förtroendeuppdrag inom studentorganisationer, motsvarande lokala riktlinjer om förlängning.
 6. Ledighet för vård av närstående, motsvarande rätten till ledighet enligt lagen om ledighet för närståendevård.
 7. Ledighet för fullgörande av uppdrag som förtroendevald i kommunala organ, motsvarande rätten till ledighet enligt 4 kap. 11 § första stycket kommunallagen.³² Ledighet för att fullgöra uppdrag som ledamot i riksdagen, motsvarande rätten till ledighet enligt 4 kap. 6 § regeringsformen, dock högst en mandatperiod.

³⁰ En doktorand med utbildningsbidrag ska efter ansökan anställas som doktorand senast när det återstår två års utbildning på heltid till doktorsexamen, 5 kap. 4 § HF.

³¹ Allmänt löne- och förmånsavtal

³² Med förtroendevalda i en kommun avses ledamöter och ersättare i fullmäktige, nämnder och fullmäktigeberedningar samt revisorer och revisorsersättare. Med förtroendevalda i kommunalförbund avses ledamöter och ersättare i den beslutande församlingen, förbundsstyrelsen eller annan nämnd, de beslutande församlingarnas beredningar samt revisorer och revisorsersättare i ett kommunalförbund. (4 kap. 1 § kommunallagen)

B. Förlängning bör medges vid hinder i utbildningen enligt nedan. Förutsättningarna är att det inte rimligen kan krävas att doktoranden omdisponerar sina studier³³ under den aktuella tiden och att inte synnerliga skäl talar emot en förlängning.

1. Hinder i utbildningen på grund av beslut enligt smittskyddslagen, livsmedelslagen eller föreskrifter som har meddelats med stöd av livsmedelslagen.
2. Andra hinder i utbildningen som hänför sig till universitetets förmedlande av utbildningen.

Exempel på hinder i utbildningen enligt p 2 är skador på utrustning eller laboratorier och andra lokaler, utebliven handledning på grund av handledares sjukledighet eller annan tjänstledighet under en längre period eller andra brister av större betydelse i handledningen. Hinder som universitetet inte rimligen kan känna till bör snarast anmälas av doktoranden så att universitetet har möjlighet att vidta åtgärder. Punkten avser inte förlängning på grund av utebliven eller bristande studiefinansiering.

C. I följande fall kan förlängning medges om den aktivitet som ledigheten avser är lämplig med hänsyn till doktorandens utbildningssituation och det inte finns särskilda skäl som talar emot förlängning. Förutsättningarna är att förlängningen har medgivits i förväg och har tidsbegränsats redan från början.

1. Utlandsvistelse med doktorandstipendium från etablerad stipendiegivare, om aktiviteten har anknytning till doktorandens ämnesområde och vistelsen enligt villkoren för stipendiet inte får medföra att utbildningstiden förkortas. Förlängning bör medges med högst sex månader.
2. Annan stipendievistelse, studier utan lön från universitetet, viss anställning eller visst uppdrag, under förutsättning att aktiviteten inte utgör en del av doktorandens utbildning på forskarnivå, men bedöms ha en avgörande betydelse för doktorandens avhandlingsarbete respektive arbete med vetenskaplig uppsats för licentiatexamen. Förlängning bör medges med högst sex månader.

Exempel på detta är att doktoranden får arbeta praktiskt med frågor inom sitt avhandlingstema och därmed får insyn och erfarenhet som annars är svår att få, eller att doktoranden annars som sidoförmån eller annan indirekt följd av arbete, uppdrag eller studier får tillgång till t.ex. arkiv, underlagsmaterial eller kompetensnätverk inom avhandlingstemat.

Förlängningar enligt punkten C bör inte överstiga sex månader sammanlagt under hela utbildningstiden.

D. Förlängning får medges för uppehåll i utbildningen till följd av utebliven eller bristande studiefinansiering, för att ge universitetet och/eller doktoranden rådrom angående den fortsatta studiefinansieringen, högst tre månader.

Punkten D avser endast utbildningstiden för doktorander med egen finansiering, t.ex. lön från egen arbetsgivare eller stipendium, och inte doktorander med anställning eller utbildningsbidrag vid universitetet.

³³ Att omdisponera sina studier kan innebära att doktoranden ersätter ett utbildningsmoment med ett annat, genomför ett utbildningsmoment på ett annat sätt, t.ex. med andra medier, på en annan plats eller med en annan handledare, eller förlägger andra arbetsuppgifter till den aktuella tidsperioden, t.ex. institutionstjänstgöring, assistenttjänstgöring eller arbete hos ordinarie arbetsgivare.

4.3 Ledighet/motsvarande som inte avses medföra förlängning

I andra fall än de som anges i föregående stycke bör förlängning inte medges.

Exempel på omständigheter som inte avses ge förlängning

Det förhållandet att en doktorand inte är klar med sina forskarstudier vid utbildningstidens slut utgör inte grund för förlängning.

I vissa fall kan en doktorand som är anställd vid universitetet i och för sig inte nekas rätt att vara tjänstledig från sin anställning, men bör ändå inte medges förlängning utan får ta igen den förlorade studietiden på annat sätt. Det gäller t.ex. tjänstledighet för annan statlig anställning inom samma avtalsområde. I det fallet väljer doktoranden själv att använda sin tid till annat än utbildningen. En anställd vid universitetet har också rätt till ledighet av mindre omfattning för vissa ändamål, t.ex. läkarbesök. Sådan kortvarig ledighet bör inte heller medföra förlängning.

Förlängning ges inte för semester och terminsuppehåll.

Förlängning medges inte för disciplinåtgärder, såsom avstängning, eller avskiljande från utbildningen.

Variationer i planerad studietakt för doktorander med egen finansiering, t.ex. lön från egen arbetsgivare eller stipendium, bör inte medföra förlängning. Om t.ex. doktorandens ordinarie arbete av och till inkräktar på studietakten får doktoranden ta igen det på egen tid. De verkliga förhållandena bör dock som alltid antecknas i den individuella studieplanen för doktoranden, trots att de inte medför förändringar av den beräknade examenstidpunkten. I övrigt får dessa doktorander förlängning av utbildningstiden för sjukdom och annat som alla andra doktorander enligt avsnitt 4. Vid bestående ändringar och om det bedöms lämpligt kan universitetet i den individuella studieplanen besluta om en ny planerad studietakt för återstående studier.

Några regler om studieavbrott finns inte i HF. Om doktoranden själv anmäler att han eller hon avbryter studierna löper utbildningstiden helt enkelt vidare tills den tar slut. Detsamma gäller om en doktorand är frånvarande utan skäl för förlängning eller medgivande om deltidsstudier.

4.4 Samordning av utbildningstiden och studiefinansieringen

Beslut som rör förlängningar bör samordnas så att studiefinansieringen – doktorandanställning respektive utbildningsbidrag – täcker hela utbildningstiden, om inte särskilda skäl talar emot det.

Det innebär att om utbildningstiden förlängs i ett visst fall bör det medföra motsvarande förlängning av studiefinansieringen, dvs. doktorandanställningen respektive utbildningsbidraget. Och om universitetet beslutar att *inte* medge förlängning av utbildningstiden i ett visst fall bör förlängning inte heller medges vad gäller finansieringen, dvs. doktorandanställningen respektive utbildningsbidraget.

I vissa fall, främst vid sjukfrånvaro alldeles i slutet av utbildningen, kan det vara lämpligt att förlänga doktorandanställningen eller utbildningsbidraget direkt, utan att det samtidigt behöver fattas ett särskilt beslut om förlängning av utbildningstiden. I sådana fall bör utbildningstiden anses förlängd med motsvarande tid, om inte annat bestäms.

För doktorander med utbildningsbidrag bör förlängning i första hand göras av utbildningsbidraget, och inte en eventuell senare doktorandanställning.

4.5 Hur fungerar förlängning vid utbildningsbidrag i praktiken?

Riktlinjerna gäller utbildningstiden för alla doktorander, oavsett studiefinansiering. För att vi inte ska behöva skapa ett helt nytt regelverk används vissa av ledighetsreglerna vid doktorandanställning som hjälpregler för att bestämma förlängning för de vanligaste ledigheterna, dvs. sjukdom, föräldraledighet m.m., se avsnitt 4.2 punkten A.

Även om doktoranden har en annan studiefinansiering än doktorandanställning - utbildningsbidrag, lön från egen arbetsgivare eller stipendium - så har alltså doktoranden rätt till förlängning av utbildningstiden i samma utsträckning som en doktorand som har doktorandanställning. Det är däremot inte säkert att doktoranden i praktiken kan utnyttja det utrymmet, eftersom olika studiefinansiering ger olika möjlighet till ledighet och ersättning under ledigheter.

När det gäller utbildningsbidrag är förlängningsreglerna enligt föreliggande riktlinjer i några fall något mer generösa än de som gäller för att behålla utbildningsbidraget under ledigheten.³⁴ Förlängningsreglerna kan i så fall utnyttjas till fullo endast om doktoranden avstår utbildningsbidrag för den tid som utgör mellanskillnaden. För att detta ska ske måste doktoranden anmäla ledigheten till universitetet så att bidrag inte utbetalas för den tiden. Vare sig bidrag utgår under själva ledigheten eller inte, så utgår utbildningsbidrag under den tid då förlängningen utnyttjas mot slutet av utbildningstiden.

5 Beräkning av utbildningstiden i vissa fall

En doktorand vid universitetet ska på begäran få uppgift av universitetet om hur lång utbildningstid han eller hon vid en viss tidpunkt anses ha kvar till doktorsexamen respektive licentiatexamen. Om det behövs ska universitetet också lämna uppgift om beräkningsgrunderna.

Om en doktorand lämnar utbildningen utan att vara klar med studierna, ska universitetet göra en beräkning av återstående utbildningstid, motsvarande den som görs med anledning av den individuella studieplanen. Doktoranden och handledaren ska ges möjlighet att lämna synpunkter på beräkningen och vid behov komplettera det underlag som har använts. Beräkningen och underlaget ska därefter dokumenteras på lämpligt sätt och arkiveras för framtida behov.

³⁴ Vid utbildningsbidrag är reglerna sådana att doktoranden som huvudregel har rätt att behålla bidraget helt eller med vissa begränsningar vid sjuk- och föräldraledighet samt ledighet för tjänstgöring i totalförsvaret, vård av närstående, hinder i utbildningen av smittskyddsskäl samt förtroendeuppdrag inom fackliga organisationer och studentorganisationer (11-12 §§ UbF).

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Riktlinjerna träder i kraft den 1 januari 2007.

Beslut som rör beräkning av utbildningstid, avräkning för viss studietid och förlängning som har fattats före den 1 januari 2007 och som framgår av den individuella studieplanen för doktoranden eller annan särskild beslutshandling gäller även efter den 1 januari 2007. Enligt förvaltningsrätten får ett redan fattat beslut av sådana slag endast under vissa särskilda omständigheter ändras så att det blir till nackdel för doktoranden. Samråd ska därför i sådana fall ske med universitetets jurist.

För beslut som fattas från och med den 1 januari 2007 gäller dessutom följande.

Riktlinjerna ska tillämpas på avräkning för tidigare studietid utan närmare tidsgräns bakåt.

När det gäller förlängning enligt avsnitt 4.2 punkterna A, B och D ska riktlinjerna tillämpas på ledigheter/motsvarande som har ägt rum från och med den 1 juli 2005.

Förlängning i övrigt för ledigheter/motsvarande som har ägt rum före den 1 januari 2007 ska bedömas enbart utifrån högskoleförordningens regler och den lokala praxis som har utvecklats inom universitetet före riktlinjernas ikraftträdande.

- - -

De ändringar som har beslutats av rektor den 19 juni 2007 träder i kraft den 1 juli 2007. Ändringarna avser uppdatering med anledning av den nya utbildnings- och examensstrukturen.

- - -

De ändringar som har beslutats av rektor den 19 oktober 2010 träder i kraft den 1 januari 2011. Ändringarna avser uppdatering med anledning av ändringar i bl.a. högskoleförfattningarna (autonomireformen) och är i dessa riktlinjer uteslutande av redaktionell karaktär.